

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Палітычная, храматская і літаратурная газета.

Адрас Рэдакцыі і Адміністрацыі:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Вильня, Завальна 1-1).
Рэдакцыя адчынілася ад 9 гадз. ран. да 4-ай увеч.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Кошты выдавання пакрываюць складкі.
Складка ў год 4 зал., на паўгода — 2 зал.,
на 3 месяцы — 1 зал.

НОВЫ ВЫБАРНЫ ЗАКОНАПРАЕКТ І БЕЛАРУСЫ

У польскім Сейме і Сенаце разглядаецца цяпер, як ведаем, новы выбарны законапраект у гэтых-ж палітычных ўстановах. Галоўны змест яго гэты.

Усіх паслоў у Сейм будзе 208. Уся дзяржава будзе падзелена на 104 выбарныя акругі. На кожны акруг прыпадзець два паслы. Спісак кандыдатаў будзе ўстанаўляць акружнае сабрание ў кожным акрузе пад кіраўніцтвам акружнага выбарнага камісара. Акружнае сабрание будзе складацца: з дэлегатаў, выбраных самаўрадавымі радамі павятовых (па адным дэлегаце ад кожных 20.000 жыхароў павяту), з дэлегатаў ад валасных радаў (па двух ад валасці, у якой жыхароў больш як 6.000 і па адным у іншых), з дэлегатаў ад радаў месавых (па адным на 4.000 жыхароў), з дэлегатаў ад самаўрадаў гаспадарчых і ад арганізацыяў профэсійных, выбраных прамысловых - гандлёвымі палатамі (па адным на 500 выборцаў да палаты), палатамі рамеснымі (так-жа па адным на 500 выборцаў у палату), палатамі роўнымі (па адным дэлегаце на кожных двух дэлегатаў павятовых рад) і выбраных арганізацыяў працы, якія існуюць у падзеным акрузе прынамсі тры гады (па адным на 500 сябраў гэтых арганізацыяў).

Апрача гэтага ў месцах, у якіх насельніцтва больш як 75 тысяч, у акружнае сабрание будзе пасылаць сваіх дэлегатаў палаты: лекарская, адвакацкая, натарыяльная, а так-жа саюз польскіх тэхнікаў і жаночыя арганізацыі.

У склад акружнага сабрания ўвойдуць так-жа дэлегаты, якіх прышлюць 500 выбаршчыкаў, жывучых на тэрыторыі аднаго выбарнага акругу.

Права падаваць кандыдатаў на паслоў мае кожны ўчаснік акружнага сабрания. Калі кандыдатаў будзе толькі чатыры, дык яны ўсе будучы ўпісаны ў выбарны спіс, калі-ж кандыдатаў будзе больш, дык тады адбываецца галасаванне і кандыдатамі ў паслы астануць толькі тыя, якія атрымаюць 1/4 усіх галасуючых у акружным сабрании.

На гэтак усталеныя спісы кандыдатаў у паслы адбудзецца агульнае галасаванне (галасаваць будучы тыя, што скончылі 24 г.), у выніку якога пасламі будучы тыя два кандыдаты, якія атрымаюць найбольш галасоў, ня менш аднак як 10 тысяч.

У Сеймат — паводле таго-ж

законапраекту — увойдзе 96 сенатараў, з якіх 1/3 назнача Прэзідэнт, а 2/3 выбяруць ваяводзкія выбарныя камісіі, зложаныя з дэлегатаў, выбраных грамадзянамі, маючымі права выбіраць у Сеймат. Права-ж выбіраць у Сеймат будучы менш грамадзяне, адзначаныя ордэрамі, скончыўшы вышэйшыя школы, маючыя афіцэрскі чын, а так-жа самаўрадавыя і іншыя грамадскія працаўнікі, якія маюць давер у грамадзян і з гэтай прычыны займаюць розныя грамадскія становішчы.

Гэтак з агульна выглядае законапраект выбараў у Сейм і Сеймат.

Што-ж ён нясе беларускаму народу? Вось-жа мусім сцвярдзіць, што ён пазбаўляе беларускі народ магчымасці менш належнае сабе прадстаўніцтва ў польскіх законадаўчых установах. Выбарны законапраект у Сейм адбірае выбаршчыкам права вольнага прадстаўлення сваіх кандыдатаў на паслоў і гэтым парушае свабоду выбараў. Выбарныя калегіі маюць быць так зложаны, што не дадуць магчымасці беларускаму народу свабодна і самастойна прадставіць сваіх кандыдатаў. Пры гэтым трэба так-жа адзначыць, што выбарныя калегіі ў праектаваным законе супярэчаць роўнасці і беспасярэднасці выбарнага права, забяспечанага канстытуцыяй з 23.IV.1935 г. Апрача гэтага праект новага выбарнага закону ў Сейм упераважнай меры апіраецца на людзей, што знаходзяцца ў самаўрадах, выбары ў якія былі праведзены аднабока. А ўжо праект новага закону выбараў у Сеймат дык бадай цалком пазбаўляе беларускі народ магчымасці выбіраць сваіх прадстаўнікоў у гэтую ўстанову.

Урэшце трэба сцвярдзіць, што законапраект выбараў у Сейм і Сеймат ёсць яўна супярэчны з тымі правамі беларускага народу ў Польшчы, якія апіраюцца як на самыя правыя прыродныя, і якія так-жа загарантаваны міжнароднымі трактатамі і нават новай польскай канстытуцыяй.

З гэтага ўсяго вынікае, што беларускае арганізаванае грамадзянства, калі гэты законапраект стане заканадаўствам, на падставе якога будучы адбывацца выбары, да гэтых выбараў павінна аднесціся дужа крытычна і дужа пажважна прызадумавшы, ці ў гэтых выбарах браць якое-небудзь учасце.

Пачод проціў беларускага школьніцтва ў Латвіі

Ліквідцыя Дзяржаўнага Беларускага Гімназія ў Дзвінску.

Надочкаў атрымалі мы сумнуў вестку, што днём 13 г. м. Кабінет Міністраў у Латвіі паставіў зачыніць Дзвінскую Дзяржаўную Беларускаю Гімназію.

Ня ведаю, чым афіцыйна латвійскі ўрад матывуе сваю такую паставу. Нам зразумела, што гэта паставу апраўдаваць вынікам кансеквентна праводжанай проціў беларускай латвійскай палітыкі.

Паставу аб зачыненні Дзвінскай Беларускай Гімназіі жошчэ чарговым ударам па беларускай нацыянальнай менавісці ў Латвіі; наўражае яна правы латвійскіх беларусаў да аснаўной і сіяродняй адукацыі ў роднай мові, забірае іх латвійскімі заканадаўствамі, — пазбаўляе беларусаў нацыянальна-асветнага святла ў тым асяроддзі, дзе яны жывуць у найбольшым ліку і дзе роднай школы найбольш патрабуюць.

Дзвінская Беларуская Гімназія жошчэ адна з старэйшых беларускіх культурна-асветных навуковых устаноў у Латвіі. Існуе ад 1922 г.

Думка аб ліквідцыі гімназіі ня нова. Ужо ў 1932 г., перад самым пачаткам знікнення, міністар асветы, апіраючыся на бласпэдаўны даносы палітычнае паліцыі, да якога ён сам зварнуўся з просьбай падаць вестку адносна гімназіі, выдаў декрэт, якім загадаў гімназію паступова ліквідаваць, а першым класу, ня гледзячы на тое, што ў ёй было тады зарэгістравана аж 32 вучні, зарэжа зачыніць. Аднак, дзякуючы старанням беларускага храматства ў Латвіі, гімназію ўдалося ўратаваць, і яна існавала да апошняга часу.

Змаганні беларусаў у Латвіі за існаванне роднай школы стражэнна ня спрыяе чыіраўнае ваяннае становішча, якое трымае ад 15-га траўня мінулага году.

Дык наўведана, ці hetым разам уратаваць яны Дзвінскую Беларускаю Гімназію.

А. Пінчук

Сучаснае палажэнне беларускай вёскі

IX. Вясковая інтэлігенцыя.

З тае хвіліны, як на зах.-беларускіх землях замацавалася польская ўлада — беларуская інтэлігенцыя, што выйшла пераважна з сялянскага сарадовішча, асела на вёсцы.

Здавалася, што сам факт асядання інтэлігентных працаўнікоў на вёсцы павінен зрабіць дадатны ўплыў на грамадскае і гаспадарчае вясковае жыццё.

Аказалася, аднак, што пры існуючым стане кожны беларускі інтэлігент пападае ў такія ўмовы, пры якіх зусім немагчыма весці нармальнае жыццё ў вёсцы. Прычынаў гэтага вельмі многа і непатрэбна тут іх пералічаць.

Даволі таго, што кожная інтэлігентная і нацыянальна-сведомая беларуская асобка ў вясковых умовах жыцця апынулася на палажэнні „белай вароны“, на якую ўсе прыглядаюцца і за кожным яе рухам сочаць.

Мала таго. Гэтую „белую варону“ стараюцца ізаляваць ад масаў. Дзякуючы гэтым пачварнаму стану ўсе „дзячы ад камуны“, працягваюць у спосаб нелегальных, апынуліся куды ў выгяднейшых умовах, чым беларусы нацыяналісты, ня маючы ніякіх праўных падстаў, каб укрываць сваю грамадскую працу.

З пункту гледжання матэрыяльнага палажэння беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі проста жудаснае.

Акрамя тае агульнае нэндзы, у якой апынулася беларуская вёска, наша інтэлігенцыя перціць яшчэ духоўны голад. Адсутнасць гроша за душой не пазваляе ёй на такую „роскаш“, як газета і кніжка, а нават папера і чарніла.

Паўгалодны, абадраны і замуцаны фізічна праца беларускі

інтэлігент усё далей адыходзіць ад інтэлектуальнага жыцця і хуткім крокам прыбліжаецца да роўня звычайнага „мужычка“, якога нічога на свеце ня цікавіць, акрамя ральлі і падаткаў.

Вялікія высілкі трэба пакладаць нашай інтэлігенцыі, каб пры гэтых абставінах, у якіх яна апынулася, ня страціць свайго інтэлектуальнага скарбу. З сумам трэба прызнаць, што значная частка беларускай інтэлігенцыі гэткага стану вытрымаць ня можа.

Адзіны ратунак гэтка людзі бачаць у савецкай камуне, якая, на іх думку, можа толькі палепшыць іхняе палажэнне.

„Траціць нам ужо няма чаго, бо страчана ўсё“, — кажуць яны, „і таму камуны мы не баімся, бо горшага ад яе не чакаем.“

Гэтыя людзі, ідучы па лініі найменшага апору, людзі слабавольныя і зняверыўшыся ва ўсім, ня лічаць нават патрэбным вясці нейкую культурную і грамадскую працу, бо спадзяюцца, што ўсё нека ўложыцца само праз сябе і „запраўдзяць“ грамадскую працу распачнецца пры іншых сацыяльна-палітычных абставінах.

Шмат беларускай інтэлігенцыі, ня гледзячы на ўсе перашкоды і прыкрасы, вядзе „саматугам“ грамадскую працу і, фактычна, на гэтых людзях трымаецца беларуская справа ў межах Польшчы.

Каб не яны, то мы мелі-б большавіцкае мора без надзеі на тое, што некалі сярод нашага народу запануе нацыянальная ідэя ў яе чыстым выглядзе.

Яшчэ адна акалічнасць павінна моцна трывожыць беларускае нацыянальнае пачуццё.

Статыстычныя дадзеныя нам паказваюць, што з кожным годам даплыву беларускай адукаванай моладзі змяншаецца. Калі палажэнне ня змяніцца на лепшае, то мы

3 царкоўнага пагосту

Праваслаўная Аўтокефальная Царква ў Польшчы, якая аб'яднае ўсіх праваслаўных беларусаў і украінцаў у граніцах сучаснай польскай дзяржавы, стаіць цяпер перад важнай для сваёй будучыні праблемай — стаіць перад рэарганізацыяй узгадавання вучыцеляў праваслаўнага — сьвяшчэнічнага — душпастыраў.

Мы казалі, што Царква „стаіць“ перад важнай для сваёй будучыні праблемай, але лепш сказаць за „Oriens“-ам — стаіць сьведкай рэарганізацыі праводжанай урадам.

Дасюль былі ў Польшчы дзьве праваслаўныя духоўныя сямінарыі — у Вільні і ў Крэмянцы, апрача гэта

тага багаслоўскага факультэту ў Варшаве пры унівэрсытэце.

У гэтых інстытуцыях дасюль гадаваліся душпастыры для беларусаў і украінцаў. Узгадаваньне праваслаўнага клеру ў Польшчы, ад самага пачатку заснаваньня царкоўнай Аўтокефаліі, — уланьство вёна*.

Праваслаўныя духоўныя сямінарыі — гэта „паньствова“ сярэднія школы, у якіх царкоўныя ўлады маюць права надзору толькі ў навучаньні багаслоўя.

Якое было дасюль і ёсьць цяпер агульнае ўзгадаваньне ў гэтых духоўных сямінарыях, асабліва ў віленскай, і якія там узгадаваліся адносіны да справы беларускай, — беларусы ведаюць. Аднак і гэты спосаб узгадаваньня праваслаўнага духавенства мае зьмяніцца.

Сямінарыі ў Вільні і ў Крэмянцы маюць скасаваць. Дзеля вывучаньня і ўзгадаваньня праваслаўнага клеру маюцца адчыніць у Варшаве, адзін на ўсю Польшчу, трохгодні ліцэй багаслоўя, у які будзе прымаць кандыдатаў толькі з дзяржаўнай гімназіі новага тыпу.

Гэта аднак яшчэ ня ўсё — мае быць зарганізаваны, так-жа адзін на цэлую Польшчу, інтэрнат, у якім змушаны будзе гадавацца ня толькі студэнты багаслоўскага ліцэю, але і кандыдаты ў гэты ліцэй — гімназісты.

Такім чынам, калі хто будзе мець ахвоту вучыць сына на сьвяшчэнічна, дык павінен будзе пасылаць яго ў Варшаву ў „паньствоваву гімназію“, устроіўшы там у інтэрнаце.

Інтэрнат мае зьмясьціць 210 хлапцоў — кандыдатаў на сьвяшчэнічна: — 130 гімназістаў і 80 студэнтаў багаслоўскага ліцэю. Інтэрнат арганізуе ўрад і ён будзе назначаць дырэктара і ўвесь пэрсанал інтэрнату. У інтэрнаце ў зносінах службовых і афіцыйнай карэспандэнцыі абавязуе язык польскі.

Гэтак выглядае пэрспектыва ўзгадаваньня душпастыраў для праваслаўных беларусаў і украінцаў.

Сідарчук.

БЕЛАРУСЫ! Падтрымайце сваю прэсу. Выісвайце найстарэйшую беларускую газету „Беларускую Крыніцу“!

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Агульны сход Б.Н.К.ту. 10 г.м. адбыўся агульны сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту, які ў прысутнасьці 16 прадстаўнікоў з агульнага ліку 22 — прыняў, з малымі папраўкамі, пэданы Прэзыдыюмам праект рэгуляміну, які мы друкавалі ў прошлым нумары, і іншыя справы нутранага характару.

Радкі госьці з Амэрыкі. Дня 17 чэрвеня сёл. прaeздзям з Амэрыкі затрымаўся ў Вільні на кароткі час кс. д-р. І. Тарасэвіч, законьнік-салатынец, прафэсар духоўнай сямінарыі ў Альтамонт (стан Нью Ёрк) ў Злуч. Станах Паўночн. Амэрыкі. Дастойны госьці, сьведы і здаўна ўжо дзейны на амэрыканскім грунце беларус, цікавіўся ў Вільні ўсімі праявамі тутэйшага беларускага жыцця. Пасьля Вільні кс. праф. Тарасэвіч мае намер адведаць яшчэ цэлы рад іншых мясцоў нашага Краю. Назад, у Амэрыку, выязджае ў канцы м-ца ліпеня.

Беларускі канцэрт у радыё. Віленская радыёстанцыя перадае на ўсю Польшчу ў сераду 26 чэрвеня а гадз. 15 мін. 30 канцэрт беларускага хору грам. Рыгора Шырмы — „Звычай і абрады ў беларускай песні“. Праграма канцэрту:

1. Ой ляцелі гусанькі — гарманізацыя Рагоўскага (хор), 2. Ды хто, ды хто па цёмным лесе гукае — гарм. Галкоўскага (хор), 3. Сьвато — гарм. Анцава (солё), 4. Аза ліхімі за маразамі — Галкоўскага (солё), 5. Ой па гарэ, па даліне — Галкоўскага (солё), 6. Калыханка — Грэчанінава (солё), 7. У чыстым полі каліна (хор), 8. Чорны вочкі па-ра спаць (хор і солё).

Перад канцэртам уступнае слова грам. Вэнслаўскага.

Беларускі канцэрт у Празе Чэскай. Украінскі хор і беларускае Т-ва імя Д-ра Фр. Скарыны ў Празе ладзяць дня 22 чэрвеня сёл. Украінска-беларускі канцэрт. У праграме беларускай часткі канцэрту беларускія песні ў апрацаваньні Анцава, Грэчанінава і Галкоўскага. Учасьце ў канцэрце бяруць, апрача гаспадароў канцэрту, так-жа госьці — спявакі і музыкі чэскія, сябры праскай чэскай оперы „Studio“. Кіруе канцэртам ведамы чэскі дырыгент Ян Ступка.

Сход сяброў віленскага гуртка Т.Б.Ш. 10.VI.35 г. адбыўся агульны гадавы сход сяброў Віленскага Цэнтральнага Гуртка Т-ва Беларускай Школы. На сходзе быў выбраны ўрад у наступным складзе: старшыня — В. Склубоўскі, віцэ-старшыня — В. Тумаш, сэкратар — А. Каткавічанка, скарбнік — М. Шчорс, вольны сябра — М. Якімец. Наглядная Рада: Паўловіч, Манцэвіч, Асаевічанка.

Сьвяткаваньне 30-тых угодкаў літаратурнай працы Я. Купалы 16.V. сёлета адбылося ў Дзьвінскай пачаткавай беларускай школе (Латвія). Настаўніца Л. Васільева прачытала рэфэрат аб творчасці Я. Купалы, а дзеці школы дэкламавалі вершы поэты.

Паматуральных экзамінах. У Віл. Бел. гімназіі з 30 асоб дапушчаных да матуральных экзаменаў, матуру атрымалі: Астапчык Аўгеня, Буцка Сяргей, Ермалаева Варвара, Ёўтухоўская Зіна, Засім Аляксандар, Каваліч Міхал, Карпюк Уладзімер, Кажанаў Сяргей, Клім Уладзімер, Кульчыцкая Ніна, Лазаровіч Аркадзь, Лапіцкі Вадзім, Матэйчук Мікалай, Мядоўскі Станіслаў, Найдзюк Часлаў, Паўленькі Антон, Русецкі Сьцяпан, Семеняка Барыс, Чатырка Ірэна, Шэшка Кастусь, Шляхтун Аляксандар, Шышка Наталья і Ярошка Іван.

Экскурсыя на возера Нарач. Беларускі Студэнцкі Саюз арганізуе экскурсыю сяброў і сымпатыкаў БСС на вазёры Нарач, Мясра, Баторын. Зборка дня 13 ліпеня ў Новым Мядзеле на рынку (перад касцёлам) а гадзіне 17. Экскурсыя патрывае мінімум 3 дні.

„Студэнцкая Думка“ № 1 (15), орган Беларускага Студэнцкага Саюзу пры У. С. В. у Вільні, — мела выйсьці з друку ў першай палове г. м. Аднак так ня сталася, бо выхад у сьвет гэткага часопісу перашкаджае... унівэрсытэцкая „цэнзура“.

Зборка працаўнікоў у справе чысьціні беларускага языка, — апошняя, перадавацкая, — адбылася дня 13-га г. м. Учасьнікі разважалі пытаньне арганізацыйнага характару, і паставілі працу над чысьцінёй беларускага языка ў вочнай прадаўжаць на паседжаньнях, якія будзе арганізаваць філэлягічная сэкцыя Т-ва Беларусаўеды пры УСБ у Вільні.

З выдавецкае нівы. Надовячы выйшлі ў Вільні з друку дзьве кніжыцы: 1. „Zachodniaja Bielaruś jak abšar faŭnistyčnych došledaŭ“ Мікалая Караленкі і 2. „Анімалікі да зьбіраньня дыялектычных і некаторых агульных асаблівасьцяў беларускага (крывіцкага) языка“ дра Я. Станкевіча.

Першая кніжыца ёсьць адбіткай з часопісу „Студэнцкая Думка“, чэрвень 1935 г. № 1 (15), выдана Беларускам Студэнцкім Саюзам пры УСБ у Вільні, налічае 8 бачын, фармату 8°, надрукаваная на добрай паперы. Аўтар даў занадта паважны назоў кніжыцы. Ня вычарпаў — як сам кажа — тэмы. Агранічыўся толькі да кароткага агляду стану фаністычных досьледаў у Заходняй Беларусі, — падаў, праўда

Wincuk Adważny

Chłapiec

POWIEŚĆ.
XII. Rozwiązka.

Śnieżań u hetym hodzie byў biazśnieżny, a pośle doūhich dażdżoū i straśniena — nieprachodnaha, nieprajeznaha — bałota, nastała ćwierdaja hruda. Darohi wielmi ciazkija, asabliwa dla kaniej: bałota — rastaptanaje, raskaleśana — tak i ściałosia i źmierzłasja praz adnu noć, u tej formie, u jakoj źwiečara było zachwačana marozam, — dyk daroha stała prosta niemahčymaja; tymbolś, što bałota źmierzłasja tymčasam tolki źwierchu i na najhoršych, topkich miascach łamalasja i niedawała chodu ni ŭzad, ni ŭpierad. Dziela taho ludzi, skolki mohućy, hetaj paroju śladzileli doma i čakalisanno. Adnak śniehu nia było i nia było. Inšyja, katorym wielmi było pilna, chadzili piechatoju.

I naša harotnica, Hanula Jakubicha, pajšla „apostalskim śledam“ — piechatoju. Išla, spieśałasja, hołasna hawaryła paciery, ale ŭsciaż mylałasja ŭ zamyh prostych malitwach i zara pčynała nanowa, źbiwałasja iznoū i... nie mahła skončyć. Spačatku pahoda joj ručyła: wlecier byў paputny i nawiet paru разоў pakazałasja sonca. Pośle stali napływać ciazkija, niskija chmary; wlecier pačaū waroža świśtać, ale Hanula ŭwajśła ŭ les. Tam było spakojna, a nawiet ciopła. Les śmieiū; śmiei-li pieradusim wysokija sosny, paważna kiwajućy hałowami, machajućy rukami — hałuzami. U hetym śmiei-ć ŭwałasja nieśta wielmi paważnaje i surjoznaje: heta była sumnaja hutarka pryrody abdurnacie čaławiečaj i marnaści ludzkich pažadaniŭ.

39

Les śmieiū; wiarchi drewaŭ kałychalisja, — drewy bycam radzilisja pamiz saboju; hutaryli, časam swarylisja i bilisja sukami; a sosny šaptali — šušukali, uspakajwali niespakojnych i paciešali sturbawanych pierachożych.

Les śmieiū. Heta byў naš biełoruski les, bahaty soznami, dubami, biarozami, jasieniami. Tam siam zakarkała warona; niehdzie daloka stukaŭ dziaćal; wawiorka pieraskakiwała z drewa na drewa. Panawała asleńnaja ciś, tymbolś uračystaja, što roŭna śmieiū les, nadojućy lahodny ton, nawodzjaćy i nastrojwajućy sturbawanyja dumki wiečna kłapatliwych ludziej. A ludzi ŭłaśnie snawali pa haścincy — trachcie, katory wloū z Zawalaki ŭ Murawanku. Jechali furmanki, išli piechotnyja; ludzi i koni byli zaniaty swaimi dumkami; apuściuŭsi hałowu, plalisja, wandrawali tut z pakaleńnia ŭ pakaleńnie. A les śmieiū i śmieiū. Skolki hetyja sosny bačyli ŭslakaha narodu! behataha i biednaha, ćwiarozaha i pianoha, — i ŭsie hetyja ludcy prachodzili mima, spieśalisja; za imi išli ŭdahonku druhija, i tak źmianialisja pakaleńni. A les stajaŭ i śmieiū. Śmieieli i kiwalisja paważnaja sosny, šušukali jołki, skrypieli duby, plekali biarozy... Les śmieiū, śmieiū, śmieiū...

I ciapier lahodny šum lesu supakojwaŭ Hanulu: išla pawalnziej, swabadniej uzdyčela, nawiet pawieśtaleła, i paciery składalisja lepš. Pośle, nie spaścierahajućy sama, pačała думаць na hołas, žalicca na swaju dolu, hutaryć i radzicca z saboju.

— Što-ž ja winawata? — kazala jana: — ci-ž ja chacieła wydawać ksiandza Marcinoŭskaha? Ludzi mianie za heta asudzili, adwiarnulisja ad mianie, dyk niachaj Boh razsudzić pamiz mnoju i ludźmi. Boh widził majo čystaje serca i Jon adzin wledaje praudu i kryudu...

Tak razwažała Hanula, a duša jejnaja spakajnieła. I woś stała sumniewacca, ci treba zabirać chłapca sa školy.

— Pryčym tut chłapiec? Choča wučycca — niachaj wučycca! Widać, što hołas Boży jaho da nawukli przywaje. Našto zrywać? Praz mianie wieźli ksiandza Marcinoŭskaha, ale što-ž ja winawata? Prosta, Boh dapuścił maju pamylku. I druhija ludzi mylajuca tak sama, a ci-ž za pamylku Boh budzie karać? Boh-ža i sprawiadliwy i miłaserny. Dyk što-ž mnie zrabieć z chłapcom?

Les śmieiū. Było cicha, nawiet ciopła. Hanula razspiliła kaptan i prybawila kroku, bo kryšku puźałasja — sama adna — u wielikim lesie. Było joj uжо nawiet i wielmi ciopła, nawiet horača, aź dziwilaśja sama sable. A ŭ haławie pačuła wieliki ciežar, i kroū stała silniej bicca ŭ wiskoch. Pot, wielikimi kruhlymi kaplami, farmawaŭsia pad chustačkaj, kaciusia pa łobie i padaŭ na ziamlu. Hanula ad pary da pary abcierała pot i išła dalej. Ale woś les skončyŭsia, pajšlo roŭnaje, pustoje pole, hdzie wlecier świśtaŭ i haniaŭ redkija śniažynki. Hanula jaśče čuła ciapło i žar u nutry, ale pawierchu staŭ jaje prabirać pranikliwy choład. Pot zastyhaŭ, a zuby zwanili krapčej i krapčej.

Hanula nie spaścierahłasja, jak uwajśła ŭ Murawanku. U haławie adčuwała taki stuk, jakby čto jechaŭ hałopam, na žaleznych kalosach, pa niaroūnym bruku; stuk lučyŭsia sa zwonom i šumam u wuśach. U wačach mihacieła: pakazywalisja wielikija ahnawija kruhi, katoryja to ščepliwalisja, splatalisja z saboj i kacilisja ŭniz, to padyjmalisja ŭwierch, to krużylisja — tancawali i mieśalisja ŭ niejki niepaniatny chaos. Hanula nia wiedała, hdzie jana i što z joj robicca. Adnak, wiedzienaja padświedamym instyktam, išła praz Murawanku i nia

няпоўную, бібліяграфічную літаратуру адной з галін навукі фізіяграфіі (навукі, якая даследжае прыроду якога небудзь абшару) — фаўністыкі (навукі, што займаецца даследжываннем зьвярынага сьвету). У канцы аўтар слухна кідае кліч, каб беларусы пазнавалі прыроду сваёй Бацькаўшчыны.

Другая кніжыца выдана Таварыствам Прыцяцяў Беларусаведы пры УСБ у Вільні, налічае 48 ба- чын, фармагу 80; папера добрая. Заданьнямі „Апытальніка“, азначанымі ў прадмове, ёсьць: а) даведацца прастор пашырэння часьці ведамых ужо асаблівасьцяў бела-

рускага (крывіцкага) языка, в) уста- навіць быццё некаторых зьвяў беларускага языка і азначыць пра- стор іх пашырэння і с) адкрыць пры помачы дастаных адказаў не- каторыя законы беларускага языка і тэндэнцыі ў ім. Як бачым, задань- ні навуковыя. Апрача іх, „Апыталь- нік“ мае і заданьні практычныя — сабраць матар’ялы, дзеля нармаль- нага развою беларускага (крывіц- кага) языка літаратурнага.

Абедзве кніжыцы выданы дбайна. Карэкта добрая. Набыць можна ў усіх беларускіх кнігарнях у Вільні.

Uschodni pakt

Francyi i Sawietam mocna zale- żyć, kab zaključyć taki dahawor dzia- rzaŭ, u jakim-by była Niamiečdyna, i katory-b hwarantawaŭ supakoju na ūschodzie Eŭropy, wyraźniej — kab Niamiečdyna adraklasia padhatouki i dumki pachodu na Uschod — u Sa- wiety. Hetakaj hwarancyjaj supakoju na ūschodzie Eŭropy ū ciapierašnja časy mieŭ-by być h. zw. uschodni pakt. Dasiul stwaryć hety pakt Fran- cyi i Sawietam nie ūdałosia. Ciapier, pašla wiedamaj pramowy Hitlera, u jakoj jon šmat hawaryŭ ab pažadafi-

niach Niamiečdyny mirona sužyćcia z blizkimi susiedziami i dalejšymi dziaŭawami, sprawa ūschodniaha pak- tu ūznoŭ stałasja aktualnaj. Francuski minisr Lawal zaprapanawaŭ niamiec- kamu ambasadaru ū Paryżu pačać pierahawory ū hetaj sprawie.

Spadzlawacca pozytyŭnych rezul- tataŭ ad sprobaŭ stwareńnia ūschod- niaha paktu nia prychođizca, bo Nia- miečdyna, sučasna, hitlerouškaja, swaich palityčnych planaŭ na ūschod- dzie Eŭropy nie zračecca.

Z pramowy Prezydenta Litwy

(Serca Litoŭskaha narodu, serca Gedemina, serca Witaŭta Wialikaha i serca Jazepa Piŭsudskaha ū Wilni).

Za kowienskaj hazetaj „Lietuvos Aidas“ padała polskaja presa, u ska- ročafni, źmieist pramowy prezydenta Litwy Smetony, skazanaj na jaho imianinach 13 h. m. u Lenach.

Prezydent Smetona, haworačy ab polska-litoŭskich adnosinach, skazaŭ hetak:

—Prażywajem taki čas, kali paŭta- rajecca abmyłka Konrada Mazowiec- kaha, katory dla baračby z Litwoj pa- klikaŭ kryžakoŭ. Z patomkami taŭ-ž Konrada Mazowieckaha Litwa musila tuju abmyłku papraŭlać na Grunwaldz- kim poli.

Wieru, što henuju abmyłku ū

Kamunistyčna-siamiejnyja niełady i biezpartyjnyja bałšawiki ū Sawietach

Sawiety — heta kralna blazupyn- naj žorstkaj baračby, kralna krywa- waha teroru, kralna roznych ekspery- mentaŭ haspadarčaj palityki.

Ciapier u žyćci Sawietaŭ isnuje tolki adzin aŭtorytet — heta dyktatar Stalin. Partyja, socyjalistyčnaja nawu- ka K. Marksa, Lenina, narod, hra- madzkaja apinija — usio prad aŭto- rytetam Stalina ništo. Stalin — heta waładar, wučyciel i pawadyr.

U hetkich warunkach žyćcia mno- hija wydatnyja kamunisty papadajuć u niałasku Stalina, jakich pašla ssa- lajuć u ssylku. Nlađaŭna papaŭ u niałasku Stalina wiedamy kamunistyč- ny dziejač Jenukidze, jakoha pašla

Polšcy paprawlać, pakul nia budzie pozna. Wilnia, kalyska ducha našaha narodu, našaja stalica — budzie na- ša. Imknieńnie zlučėńnia narodu nia moža astacca biaspłodnym.

Serca, katoraje tam ciapier pa- chawana, a katoraje ja šanuju, nia zmoža paŭstrymać hetych imknień- niaŭ. Tam pachawana serca našaha narodu. Tam pachawana serca Gedy- mina, tam pachawana serca Witaŭta Wialikaha, tworca litoŭskaj wialikaj dziaŭaŭnaści. Litoŭskaje serca naro- du daje nam siłu i nađzieju na asiaŭ- nieńnie slušnych žyćciowych wymohaŭ.

hetaha aryštawali i sasłali ū Aziju Hazety pišuć, što papała ū niałasku Stalina, miž inšymi, i žonka Lenina — Krupskaja, jakaja aryštawana i siadzić u wasrozie. Razam z hetymi mnoha sasłana ū ssylku i inšych partyjnych kamunistaŭ, jakija pakazalisia Stalinu niawyhodnymi. Pry hetym treba ad- značyć, što Stalin raŭwizaŭ arhanizacyju „starych bałšawikoŭ“, jakaja hurtawała tych rewalucyjaneraŭ, što barolisia z caryzmm. Stalin u adnej pramowie, uspaminajučy hetu arhanizacyju „starych bałšawikoŭ“, ab jaje slabroch adzawaŭsia wielmi sarkastyč- na i zajawiŭ, što treba roŭnapraŭnaš- ci „biezpartyjnych bałšawikoŭ“.

Japonija ū Kitaju

Japonija paśladoŭna pašyraje swa- je ūplywy na Daloŭim Uschodzie. Ja- na sprytna karystaje z haspadarčaj słabaści eŭropejskich dziaŭzaŭ, eka- namičnaha kryzysu ū Amerycy i z swarak hetych dziaŭzaŭ miž saboj, — šyryć swaje ūplywy i ich zamacoŭwa- je wa ūsim wialikim Kitaju. Ukrapiŭ- šy swaje ūplywy ū Mandžuryi, ciapier Japonija pawiała akcyju apanawańnia

celeha paŭnočnaha Kitaju. Kitajskaja ūlada — wajennaja i administracyj- naja, u paŭnočnym Kitaju pasluch- miana wykonywaje trebawańni i za- hady japonskaha wojska, jakoje tam ciapier zawođiz japonskija paradki. Kali hetak lohka japoncam budzie padparadkawać swaim uplywam kitaj- caŭ dalej, dyk z časam u Kitaju bu- dzie Japonija.

Zabojstwa palicejskaha i prawasłaŭnaha šwiaščeńnika na Wałyni.

Dnia 1 h. m., kala Dubna, zabity wystrelam z rewalweru ū serca pa- licejski Biernacki. U padzrefni zabojstwa aryštawana 4 asoby.

U niadzielu, 9 h. m. na ranicy, u siale Paddubcach, Wałynskaha wa- jawođstwa, zabity wystrelam z rewal- weru prawasłaŭny šwiaščeńnik a. P. Piatačenko. Šwiaščeńnika zastrelili ma- lady chłapiec na darozie ū carkwu z klabanii, kali a. Piatačenko išoŭ na

bahasłużeńnie. Zabojca ūciok. Pryčy- na zabojstwa — pakulšto nławiedamaja.

Ranlej, pierad przyjezdam u Pad- dubcy, a. Piatačenko atrymaŭ anani- mowaje piśmo, u jakim było dama- hańnie 50 zł. na „palityčnyja mety“. A. Piatačenko pawiedamiŭ ab hetym palicyju i ū rezultacie — damahalni- ki hrošaŭ apynulisia ū turmie.

Mahčyma, što zabojstwa a. Pie- tačenko maje i z hetaj sprawaj suwiaž.

Roznyja wiestki

Z HAZET.

Šanteryjada. Što takaje „šante- ryjada“ — Bielarusy ūžo wledajuć. Jana na bačynach „Kurjera Wilenska- ha“ prawođizca dalej. Apošnim ra- zam wykazywaje ū „Kurjeru“ šanty- raŭskuju „mudraść“ wučaŭ Šantyr. Hety abaronca Šantyr bolš biazhluz- da piša ad swajho wučyciela, — jon čwierdzić, što bałšawickija ahitatory ūšwiedamlajuć bielarusau nacynalna. Słowam, pawođe Šantyr, Bielaru- sy — heta kamunisty, a bielaruski narodny ruch — heta bałšawickaja ahitacyja.

Znuć bielarusy Šantyr ū Bras- laŭščynie, dzie jon staraŭsia ładzić bielaruskija pradstaŭleńni ū litoŭskich wioskach, kab paswaryć bielarusau z litoŭcami, wiedajuć ab im ūžo i ū Nawahradčynie, dzie jon namahajec- ca ūtožsamić bielaruski narodny ruch z bałšawickaj ahitacyjaj.

Stalin prociŭ kolektywizacyi. Bałšawickaja hazeta „Izwieštija“ pa- daje, što ciapier u Sawietach buduć prašledawać tych kamunistaŭ, katory- ja pačnuć praciwicca častkowaj pry- watnaj ułasnaści. A heta ūsio robic- ca pa zahadu dyktatora Stalina, jaki tam maje carskuju, a to moža i bol- šuju, uładu. — Woš ža, ciapier musić budzie Stalin ssylać u ssylku tych, što choćuć rabić kolektywy.

Niamiecka-japonski wajenny sa- juz. Amerykanskija hazety pišuć, što miž Japonijaj i Niamiečdynaj zaklu- čany tajny wajenny sajuz, jaki skira- wany prociŭ Sawietaŭ. Zhodna heta- ha dahaworu, niamieckija aficery je-

duć u Japoniju, a japonskija ū Nia- miečdynu.

Sawiety zalacajucca da Japonii. U śmiarotnym strachu bałšawiki šu- kajuć sposabu prymireńnia z Japoni- jaj. Ciapier miž Sawietami i Japonijaj iduć pierahawory. A bałšawickija ha- zety pišuć miralubna-padchalimskija artykuly ū adnosinach da Japonii. Miž inšym jany pišuć — my wierym u zbliz- ŭšenie intaresaŭ Japonii z žyćciowymi sprawami Kitaju i Sawietaŭ, — my wier- ym, što suadnosiny miž raslejskim i japonskim narodom ułożacca jak naj- lepš. Pry hetym, sawieckaja presa zaznačaje — sawieckaja hramadzkaja apinija adnazhodna dumaje, što dola azijaekich narodaŭ, u tym liku i ki- tajskaha narodu, zaležna ad ich sa- mych. Słowam, sawieckaja presa ka- ŭa, što bałšawiki kitajcaŭ, ani inšych azijaekich narodaŭ, ad japoncaŭ ba- ranić nia buduć.

AB UKRAINCACH.

Wialiki palityčny praces. U Tar- nopolu (Uschodniaja Halicčyna) 5 h. m. u akružnym sudzie pačaŭsia wia- liki palityčny praces — sudzić 24 ma- ladych ukraıncaŭ, u bolšaści sialan, za pryneležnaść da OUN (Arhaniza- cyja Ukrainskich Nacyjanalistaŭ). Heta arhanizacyja nielehalnaja i maje na- cyjanalna-rewalucyjny charakter.

U Anhlii ab ukraincach. WU padaje: 29.V siol. starod anhlielskich parlamentarystaŭ byŭ referat ab ukra- ińskej sprawie i wialikim jaje značeń- ni dla W. Brytanii. Referat pračytaŭ Lancelot Loffon, autar knižycy „Eka-

zmyliła wulicy: poznym wiečaram trapila da Ada- ma Pašniela. Usie ździwiłsia, što Hanula pryšla tak pozna. Wincus padbieh da matki prywitacca, ale zora zachnušsia: jana wyhladała strašna i była ūžo biaz pamiać.

— Ksiendz Marcinoŭski tut? — pytałasja Ha- nula. — Wy kaŭczycie, što jaho tut nia ma, a hdzie-ž jon?

Hanula pytałasja i adkazywała sama sabie, bo ničto ničoha nie hawaryŭ. Usie tak i zdrantwiel, jak pačuł jejnyja niaprytomnyja slowy.

— Aha! ja wiedaju, hdzie jon, — kazała Ha- nula: — jaho pawieziŭ za Urałskija hory. Heta ūsio ja na jaho daniesia. Ja — zladziejka, danošcył Ławicie, wlaŭczycie mienie! Wun ja tut: chaču scha- wacca, a tam stajać žandary; a wot tam, u kucie, siadzić ksiendzowaŭ haspadynia...

— Ławi, ławi jaje, danošcył Ławi jaje, wia- ży! — kryčała Hanula i kinułasja da dźwiarej. Ja- na — to ūciakala, to chawałasja, to razstaŭlała ruki i ławiła sama siabie. Až raptam začapilasja naho- ju za zedał i pawaliłasja siarod chaty i samlela.

Wincus staŭ hołasna plakać. Sam Pašniel i jahonaja baba kinulisia na ratunek i stali pady- mać Hanulu. Nareščie niejak padniali joje i pala- żyli na ložka. Prybiehli i susiedzi: adny pytalisia ab pryčynu, druhija raili paciorci pa haławie i pa rukach tej adymačkej, što wyjmajuć harški z pie- čy, bo heta napeŭna pamoža, a inšyja kazali, što heta nie pamoža. Tut nadyjšla harbataja i ślepa- pawataja Wiktuška i ūziła ūsio dzieła ū swaje praktyčnyja ruki. Najpierš prykazala, kab wyjšli z chaty ūsie mužčyny, bo... tak treba było...

— Ty tam rabi swajo, — kazaŭ Pašniel, — a my hladzić nia budziem. My tut pasiadzim za stalom i pakurym. Hdzie my tam unočy pojdzim na choład?

— Nu, Wiktuška hety raz ustupila i ūziłasja pašpiešna za dzieła: to rađdziwała Hanulu i niešta nad joj šaptała — „adčyniała“ ūroki i złyja wočy, to nacirała Hanulu wiski chałodnaju, wadoju, plujućy nazad sabie pa try razy, to padbiahała da pie- čy, zawarywała swaje ziołački i pała chorwaju. Wie- dama, pad uplywam Wiktuški, chwaro ba patrošku ūstupala i Hanula skora adkryła wočy, ale da pa- miaci ūsiožtyki nie dochodziła. Celuju noć biedna- ja rwałasja z paścieli i chaciela ūciakać, tak što Wiktuška musila jaje prywazywać.

— Wun, wun jon stać u kucie! — hamaniła Hanula.

— Chto stać? — pytałasja Wiktuška.

— A heny ryżawusy sabaka.

— Jaki sabaka?

— Jašče pytaješ! — hniewałasja Hanula. — Ci-ž ty sama nia bačyš? Wun stać i zuby wyščy- raje. Wot idzie siudy. Aj — aj!

— Cicha, dźciatka! — hawaryła Wiktuška: — ja jamu zara dam pałkaj pa haławie.

Tut Wiktuška brała pałku i bila pa tym sa- bacy. Ale Hanula kryčała: Što ty tam bješ na pu- stojel Jon wun na piecy siadzić. Wiš, wiš! waŭ- kom hladzić — baradu hladzić.

Wincus plakaŭ u kucie; Pašnielicha plakała, kałyžuć dźicis; sam Pašniel siadziŭ z dwumasu- siedami na pokucie i ūsie try kuryli. Usie byli wielmi niewiasioły.

— Oicha! — skazała Wiktuška da ūsie, choć usie i tak maŭčali, — ja ūžo pryčynu zlawila: Ha- nulu musić ukusiŭ, abo nastrojšy ryży sabaka, abo pakryŭdziŭ niejki ryży čalawiek.

— Čalawiek, ci sabaka? — spytałasja Wik- tuška, pachiliŭsia nad Hanula.

— Akyš! — adkazała Hanula: — čaho ty da

mianie pryčapilasja? Chto ty? ty musić ksiendzoŭ- skaja haspadynia, ha? Akyš won!

— Widzicie, što jaje nie dapytaješ, — ska- zala, uzdychnuŭšy, Wiktuška, — kab ja wiedała ūsio praŭdu, skarej mahla-by chorwaju adlačyć. Musić tyki Hanulu pakryŭdziŭ ryży čalawiek, bo jana-ž sama kazała: „ryżawusy“... Na ūsiki wypa- dak ja zamoŭla ziołački i ad ryžaha šalonaha sa- baki. Ale nia bojcieśia: choć zmarnuju lišniuju ziołku, adnak adlaču.

Wot jana pakapalasja ū swaim košyčku, wy- ciahnuła adul anučku, raskrucila wuziołčyk, wy- nieła adtul ni-to skarynačku, ni-to niešta-niejkaje i stała zamaŭlać. Žahnałasja sama pa try razy, žahrała chorwaju i kruhom usiu chatu. Pośle pla- wala taksama kruhom, i taptala nahami i pryha- warywała:

„Išoŭ Pan Jazus praz les i praz pole,
Za Im chadziła niadola i dola:
Niadola była niaščasna i hoła,
A dola była ščaśliwa, wiasioła.
Niadola stahnała, zlawala, kusała,
A dola ščaśliwych ludziej čalawała;
Niadola była, jak ryży sabaka“...

„Idzi ty, niadola, na hołyja lozy!
Idzi na asinu, krywyja biazoz!
Idzi ty na rojsty, idzi na bałoty,
Idzi na hniłyja płyty — pieraploty!
Pawieśsia i ščeżni, won z chaty idzi!
Čort ryży — praklaty, zhiń — prapadzi!
Akyš! Tfu, tfu, tfu!“

Wiktuška šcyra weryła ū swajo pryžwańnie i damahalaśia wery ad swaich chorwych. U zio- łacki treba weryć, — kazała jana: — chto ū zio- łacki nia weryć, tamu jany nie pamohuć, taki ča-

namičnaja historyja Sawieckaj Rasieji." Pramoŭca padčyrknuŭ, što W. Brytanija žadaie niezależnaści Ukrainy. — W U. piša, što 23.V. stol. anhielski parlamentaryst Rhys Dawis zapytaŭ ministra zahrańnych spraŭ, ci jamu wiadama, što nowaja wybarnaia ardynacyja ŭ Polšcy moža zusim wyłučyć Ukraincaŭ i inšyja narodnyja mienšaści z reprezentacyi ŭ Sojmie i Senacie. Ministr Johu Simon adkazaŭ — ardynacyja ŭ Polšcy jašče nia pryniata Sojmom i Senatam, a dziela hetaha ab joj, jak ab zakonie, i hutarki nia moža być.

Z POLŠCY.

Ziemia dla maŭlaziamielnych. Statystyka pakazuje, što ŭ Polšcy najbołš haspadarak ziemlarobskich — maŭlaziamielnych. Dla hetkich woś haspadarak na sioleta praznačana na nadziely (parceli): u wajawodztwach centralnych — 5.230 hektaraŭ, u wajawodztwach uschodnich — 6.190 hekt. u wajaw. paŭdźionnych — 110 hekt., i ŭ wajaw. zachodnich — 8.470 hekt. Heta ziemli dziaŭłaŭnia. A z ziemli prywatnaj ułasnaści: u wajaw. centralnych — 21.500 ha, a ŭ wajaw. zachodnich — 18.000 ha. Razam sioleta maje być pieradana maŭlaziamielnym — 122 452 ha ziemli; na 53 ha mienš, čymśa letaś.

Narodnaja aświeta. Cikawa žwiarnuć uwahu na narodnuju aświeta ŭ Polšcy pawodle wydatkaŭ na aświeta. U 1929—30 h. wydatkaŭ na aświeta naličali — 626 050.000 zł., u čarhowych hadochupali da — 415 148.000 zł. a ŭ budźecie na 1934—35 h. — 411.179.000 zł.

Hetak z hodu ŭ hod žmianšajucca wydatki na aświeta, a ŭ školach kożny hod žmianšajecca lik wučniaŭ. A razam z hetym i naturalnym pryrostaŭ raście armija „biažskolnych.“ U Polšcy ŭžo sioleta bołš paŭmiljona dzialej nia mieła miesca ŭ škole.

Polskija robotniki jedu z Francyi damoŭ. Ad 1919 da 1934 h. wyjechała z Polšcy ŭ Francyju 620 tysiać robotnikaŭ. 120 tysiać robotnikaŭ ŭžo wiarnułasja. Da wosieni maje wiarnucca jašče 40 tysiać robotnikaŭ.

Biežraboćcie. Pawodle statystyki, biežraboćnych u Polšcy na 8 h. m. było — 405.813 asob.

Ciażkija šarwarki. Pawietawija samaŭrady pačali dorożnyja raboty šarwarkami pawodle nowaha šarawarkawaha zakonu. Ludzi ŭ mnohich pawietach skarżacca na wysokija abličanni šarawarku i padajuć žalaby.

Z ZAHRAŬICY.

Mižnarodny Prociŭmarksoŭski Instytut. U Ženewie (Šwajcaryja) zahranizawaŭsia Mižnarodny Prociŭmarksoŭski Instytut, jaki budzie barocca z marksizmam i dziaŭłaŭnym socyjaliz-

mam. U hetu prociŭmarksoŭskuju instytutuju ŭžo ŭwachodziać pradstaŭniki: Austryi, Belhii, Niamieččyny, Šwajcaryi, Holandyi, Portuhalii, Hrecyi i amerykanskija dziaŭłaŭ.

Uradžaj i nieuradžaj ŭ Amerycy. U Zl. Št. Paŭnoč. Ameryki pradbačycca sioletni uradžaj pšanicy nadta dobry — hetkaha bahataha uradžaju pšanicy tam nia było praz apoŭniha 10 hadoŭ. U Paŭdźionnaj Amerycy zusim niama uradžaju — suchaja wiasna i letniha plasočnyja zawlei amal zusim žnišćyli paslewy.

Bury i hrad ŭ Eŭrope. Nadowiačy nad Čechasływaččynaj praniełasja silnaja bura z hradam. Hrad padaŭ wialačynioj bulby. U Čechasływaččynie heta hradawaja bura narabiła šmat škody.

Z KRAJU.

— 11 h. m. raptoŭna pamior ka-la Brasława, jedučy na wozie, Konstancy Juchniewič.

— Kala Maładečna ŭ Lebiedzieskaj wołasci, u w. Marożki, na wiasiełli zabity slakieraj Jazep Kukiel i mocna pabityja Michał Kukiel i 60 hadoŭ starucha. Razbojnikaŭ atryšawali. Stydna ŭsim za takija dzikija „zabaŭki.“

— 10 h. m. u Łužackaj wołasci, Dziŭnienskaha paw., Uładzimir Hłušonak z Bazylom Zynhielam pabili Wik-tara Witkoŭskaha, jakomu raźbili čerap haławy i złamali nahu. Za hety dziki čyn razbojniki buduć surowa pakarany.

Z WILNI.

Dzień biełaruska-litoŭskaj presy ŭ sudzie. 12 h. m. u Wilenskim Haradzkiŭ Sudzie razhladelisja sprawy kanfiskataŭ: „Biełaruskaj Krynicy“, „Wilniaus Rytajus“, „Wilniaus Žodis“ i inšyja. Sprawa kanfiskaty ha-zety „Wilniaus Rytajus“ adložana dzie-la daprosu świadkaŭ, redaktara „Bieł. Krynicy“ J. Paźniaka Sud zasudziŭ na 2 tydni atryštu i 100 zł. štrafu, a red. „Wilniaus Žodis“ J. Łatwyse na 2 tydni atryštu i 200 zł. štrafu. Zasudžanyja padajuć apelacyju.

Litoŭskaja wystaŭka narodnych wyrabaŭ.

Na druhi dzień Siomuchi 10.VI stol. h. u budynku Litoŭskaj Hymnazii im Witaŭta Wielikaha ŭ Wilni adbyłosia atkryćcie wystaŭkinarodnych wyrabaŭ. Wystaŭku naładziła Lit. T-wa św. Kazimiera z nahody dziesiatych uhodkaŭ swajho isnawaŭnia. U aźnačeny dzień a 1 h. dnia sabrał.sia značnaja hramada hramadziaństwa litoŭskaha, a takža i haściciej inšych narodaŭ. Atkryćcie wystaŭki raspačalosia pramowam.

Пісьмы з вёскі

Šwianciany. Unočy z 22 na 23 maja h. h. niawiedamyja chulihany ŭkrali pomnik, pasteŭleny litoŭskim hramadziaństwam na šwiancianskim mahilniku. Na pomniku było napisana palitoŭsku: *Niawiedamamu litoŭskamu žaŭnieru zabitamu u Šwiancianach 9 X.1920 h. Šwiancianskaje litoŭskaje hramadziaŭstwo 16.II.1935 h.*

Padobnyja žywišćy bywajuć časta: z hazet dawiedwajemsja ab zrywaŭni biełaruskich šyldaŭ i litoŭskich plakataŭ, abwiaščajučych pradstaŭleńnie. Ja wačawidcam byŭ, jak u m. Cej-kini chulihany zrywali litoŭskija plakaty pierad pradstaŭleńniem. Ja byŭ świadkam, jak p. D—ša ŭ Hlybokim, u lipni 1930 h., lajaŭ dzikimi sława-

Pieršy pramaŭlaŭ Ks. W. Taškun, staršynia T-wa św. Kazimiera. Pramoŭca padčyrknuŭ, što wystaŭka naładžana dzie-la ŭšanawaŭnia 10-lečcia T-wa, jakoje pamysna pracuje na niwie litoŭskaj narodnaj i katalickaj kultury i jakoje ŭ hetym kierunku zrabiła iro-bić dalej wialiki postup. Urešcie pramoŭca dziaŭkawaŭ tym usim asobam, jakija šmat papracawali dla naładžan-ia wystaŭki.

Druhimi pramaŭlaŭ hram. K. Stašys, staršynia Lit. Tymč. Nac. Kamitetu ŭ Wilni, jaki miž inšym padčyrknuŭ značenie wystaŭki, jak publična-pakazčycca litoŭskaj narodnaj kultury. Ludzi — kazaŭ dalej pramoŭca — pry-wykli chwilić mastactwa staradaŭnych hrekaŭ, tkaniny persaŭ i turkaŭ, a swaich kulturnych wartaściah časta i susim nia bačać. Taksama robiac i litoŭcy, nie pakazwajučy šwieta swaich časta wysoka mastackich roz-nych wyrabaŭ i tkaninaŭ. Woś-ža he-ta wystaŭka niachaj pakaža toje, na što zdolny narod, — kazaŭ kančajučy pramoŭca i raściah istužku, jakaja by-la addzielena zala wystaŭki ad publiki.

Wystaŭka akazałasja sepraŭdy ba-hataj. Spatykajem tam pradusim roz-naha rodu tkaniny, jakich jość datroch tysiać, a takža roznyja inšyja narod-nyja wyraby. Zajmaie jana wializarnuju zalu himnazii, a takža dźwie za-li wykładowyja. Usto razložana i raž-wiešana duža hustoŭna i ŭmieła. Starod tkaninaŭ spatykajucca wyraby sa-praŭdy mastackija, hledziačy na jakija sami dumki prychodziać, skolki siłaŭ niawykarystanych i skolki mah-čymaściah dla budučyni kryje ŭ sabie narod!

Wystaŭka patrywaje da 25 VI. War-ta i biełarusam pacikawicca joj, bo sepraŭdy jość čym, a pacikawiščysja, i samym padumać ab niečym padob-nym.

P. Ł.

mi chłapčuła, što toj hawaryŭ pabie-larusk.

Padobnyja žywišćy — heta pra-jawa dzikunstwa i na heta pawinny žwiarnuć uwahu „sfery wychowawče.“

S—na.

Мястэчка Забрэзье, Валожинскага павету. Мястэчка невялічкае. Ёсьць касцёл і царква. Людзі да апошняга часу лічылі сябе: каталікі — „палякамі“, а праваслаўныя — „рускімі.“ Але пакрысе людзі сталі ўсведамляцца. Сталі чытаць беларускія кніжкі, газеты, як „Б. Крыніцу“, так і іншыя, і купляць беларускія календары, з якіх шмат чаго даведываюцца аб Беларусі. Каталікі вельмі задаволены з свайго цяперашняга ксяндза. Чалавек ён разумны, добры, памагае бедным, за касцельныя паслугі дорага не бярэць, з людзьмі мяркуецца, а самае галоўнае, што і гаворыць з людзьмі пабеларуску. Дагэтуль усе ксяндзы, якія толькі былі, былі палякі-эндэкі, якія як маглі полёнізавалі беларускіх людзей. 15-га жніўня ў мястэчку Забрэзье штогод бывае вялікі фэст. Пажадана, каб хто з беларусаў ксяндзоў прыехаў сёлета на гэты фэст.

Што датычыцца праваслаўна-го сьвяшчэнніка Баслыка, то ён па прыродзе ёсьць беларус, але каб ня страціць нейчай ласкі, па крысе народ русыфікуе.

Хрысціянскі беларус.

Райца, Наваградзкага пав. У нас сяляне — сьведомыя беларусы, але беларуская арганізацыя ў нашай ваколіцы паўстаць ня можа. Людзі стараюцца і хочаць залажыць сваю арганізацыю, але ніяк ня могуць дабіцца на гэта згоды адміністрацыйнай улады. У Мандзіне ўжо ня стараліся адкрыць гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры — падавалі ў Наваградзкае староства, падавалі і ў ваяводзтва — нічога ня выйшла: „з увагі на безпечэньство і пожондэк публічны“ адміністрацыйная ўлада не згадзілася, каб у Мандзіне быў гурток беларускай арганізацыі — Б.І.Г.І.К.

Каля нас ёсьць крыху работы на дарогах, але дастацца туды на работу ня ўсе могуць. Робяць на дарогах польскія безработныя, што сюды прыехалі на заробаткі.

Мандзінінскі.

ławiek niachaj ŭžo lepš idzie da jakoha tam fer-šała ci dochtara.

— Chto ciabie, Wiktuška, nawučyŭ warażyć? — pytalisja časam cikawija susiedki.

— At! chto nawučyŭ, — adkazywała nieachwotna Wiktuška: — usio na świcie ad Boha: biaz Boskaj woli i wołas tabie na haławie nie pasiwieje. Na ŭsio Boskaja wola.

— A ci praŭda, — kažuć, što ty, Wiktuška, wiedzma?

— Niachaj im jazyk spuchnie, kali ja wiedzma! Ja tabie i muchi nie zabju, ja tabie i matylka nie pakrydžu, — jakaja ž ja wiedzma? Ja tabie saŭsim sprawiadliwy čalawiek. A što ja zamaŭleju dyk ratuju ludziej, niachaj tabie budzie, Bože, na chwał!

— A jak ty zamaŭlaješ? — pytaŭsia raz Wiktušku dziekan Kiškielis.

— Nu, hetaha tabie, ojčynka, skazać nia možna, choć ty i duchoŭnaja asoba. Tahdy prapadzie ŭsia maja siła i wazmu ciażki hrech na dušu.

Ja nawučyłasja ad swajej staroj ciotki, Anastasi, katoraja, pamirajučy, pieradala mnie ŭsie swaje sakrety, ale pad wialikaj straŭnaj pryslahaj, što ja nikomu ničoha nikoli nie pierakažu. Ja tahdy tak bajałasja, što aź plakała. Tolki Anastasia pazwolila mnie na toje, kab i ja pierad swajej šmierci pieradala hetuju tajnicu druhoj pabožnaj asobie, jakoj sabie chočučy. Woś i taju sakret, jak woka ŭ haławie, i pamahaju dobrym ludziam, a platu biaru niwialičkuju aby tabie prażyć možna było.

Dziekan pastuchaŭ, pośle pakruciŭ haławoj, pośle chacieŭ niešta skazać, ale ničoha nie skazaŭ — tak i pajechaŭ. A Wiktuška lačyła dalej i ratawała ludziej, jak umieła.

Nazaŭtra Hanula pryjšła da pamiać, paspakajniela, ale była ŭ haračcy i raschwarełasja sap-

praŭdy ciażka. Paprasila kšandza. Prywieził z Murawanki dziekana Kiškielisa.

Sabrałisja susiedzi; spatkali kšandza sa świečkami i z nabožnaj pieśniaj. Kšondz spawiadaŭ chworuju, a ludzi malilisja ŭ sieniach i na dware. Pieraplisja adnu pieśniu i druhamu, pačali trećciu, a Hanula ŭsio spawiadałasja i spawiadałasja. Narešcie kšondz skončyŭ spawiadać, pamaliŭsia, pośle pahawaryŭ z ludźmi i pajechaŭ damoŭ. A Hanula apyrtamniela saŭsim: hawaryła z kabletami; hledziła pa haławie, wučyła i paciešala Wincusia.

Chłapiec zalawaŭsia ślazami i nie adstupau ad matki.

Hanula hawaryła z im wielmi surjozna, ale spakojna.

— Synok, nia plač! Jašče naplačasja praz žyćcio: nahledzišsia jašče ŭsiaho, jak astaniešsia siratoju pamiž čužymi ludźmi. Ja heta dobra wiedaju: ja sama hadawałasja siratoju. Što-ž ty zobiš, — takaja, widać, wola Božaja. Tut čalawiečaja mudraść ničoha nie paradzić. Dyk słuchaŭ, synok! ty ŭ mianie adzin, — skažu tabie na testament woś što: słuchaŭ! Ja tabie nie pakidaju aničohu-sterŭkt: nijakaha bahačcia — ani pola, ani hrašej, ani ziemli, ani chaty... i ad bački ničoha nie astalo. Ty jašče taki mały i astaješsia kruhlým siratoju, i ty budzieš bładniejšy ad usiaho šwieta. I wot ciapier ja ŭmiraju i nie maju kamu ciabie addać... Ach, Boža moj, Boža!

Hanula ciażka udychała, ale nie zaplakała: sabrała ŭsio siłu i hawaryła dalej.

— ...ale zatoje — čuješ, Wincus? — ja pakidaju tabie dobreja słowa: ja ciabie ŭzhadawała na dobraha chłopcyka. Ciabie chwałiŭ kšondz Ha-luza. Kali ty i dalej budzieš taki, dyk ciabie Boh nie pakinie i znajducca dobryja ludzi, što ciabie buduć hadawać, wučyć i lubić. A ja spadziawa-

sja, što kaliści ciabie aźaniu i budu niančyć twaich dzietak. Ej, nie — nia toje! ja spadziawałasja, što ciabie wyhaduju na kšandza i budu na twajej im-šy, na twajej nawucy... i budu ciešycca... Ale Boh nie daje — wola Božaja!...

Tut haračyja slozy kanajučaj matki žlilisja z slozami siročymi. Doŭha Hanula nie mahła hawaryć; pośle paprasila wady, padkrapilasja i kryšku supakollasja.

— Synok, — kazała jana, — budź ty mužčyna — nia plač! Boh ciabie nie pakinie. Ja tam budu malicca za ciabie. Synok...

Hanula zekašłasja i nie mahła bołš hawaryć. Jašče prabawała skazać sloŭca, ale była wielmi ŭzrušana, kašal uzrastaŭ; adychodziła z flegmaj żywaja kroŭ. Dyk tolki pieražahnala chłapca, krepka jaho pacalawała i zara straciła przytomnaś.

Užo Hanula bołš da pamiać i nia pryjšła. Pažniel prywioz z Murawanki felčera, staroha Moŭšu. Moŭša chworuju absłuchaŭ, abstukaŭ, pakruciŭ haławoj i skazaŭ: Uj! prawy bok drenny, lewy bok drenny, a serca — jašče horš: jano saŭsim ničoha niawarta. Z takim sercam nia možna chwareć, bo... moža być taksama drenna. Uj! ja takoha serca nia żyču i swajmu worahu. Kali jana daży-wie da zaŭtra, dyk wot kupicie — ja zapišu — heta lekarstwa. — Feršaŭ pajechaŭ damoŭ, a lekarstwe tak i nia kupiali, bo ŭžo nia było patrebn.

Na druhi dzień, pad samuju ranicu, Hanula Bohu dušu addała. Skanała niejaka žničeŭku: nie pašpieli i hramnicy zapalić: tolki try razy zipnuła, adčynila wočy i tak steła zastywać. Wincus plakaŭ, i zasnuŭ pry pamirajučaj matcy, pieramučany padziejami apoŭnich dnioŭ; nia mieŭ ani kaličca siły, kab zrazumieć i dapilnawać krytyčnuju minutu.

Na dware byŭ ściudžony wlecier i pačynała silna śniażyć.